

De onderwijsroute in wording – Erkennen leer-werkervaring

Met ingang van 1 januari 2016 is de onderwijsroute van leer-werkervaring van start gegaan in het mbo. De onderwijsroute is bedoeld voor volwassenen (herstarters of doorstarters) die hun kennis en vaardigheden willen laten valideren met als doel een mbo-diploma te halen. De onderwijsinstelling mag zelf passende valideringsinstrumenten kiezen en uitvoeren. Ook is het mogelijk om samen te werken met een externe (erkende evc-)aanbieder. Het valideren is gericht op het verlenen van vrijstelling voor onderwijs en /of examinering: het erkennen van leer-werkervaring. Eind 2016 heeft het Servicepunt examinering mbo vijf organisaties bezocht om een beeld te krijgen van de onderwijsroute in het mbo, te weten: een niet-bekostigde mbo-instelling, twee bekostigde mbo-scholen, een evc-aanbieder en een evc-aanbieder die onderdeel uitmaakt van een roc. Hieronder schetsen we een beeld van wat we tegen zijn gekomen.

1.1 De onderwijsroute op weg

Verschillende mbo-scholen zijn op dit moment bezig met het thema erkennen van leer-werkervaring. Wij hebben echter geen mbo-instelling gesproken waar de onderwijsroute wordt uitgevoerd zoals hij bedoeld is, namelijk: de mbo-instelling verzorgt zelf de validering van aantoonbare leer-werkervaring en aansluitend de verzilvering. Er wordt wel nagedacht door een aantal scholen hoe ze de onderwijsroute kunnen vormgeven. Ze geven daarbij vaak aan verschillende obstakels te ervaren (daarover meer bij 'obstakels bij de onderwijsroute').

Evc-aanbieders zijn goed op de hoogte van de nieuwe onderwijsroute. Zij zijn veelal langere tijd betrokken bij het meedenken over de splitsing van 'het oude evc' in de nieuwe onderwijs- en arbeidsmarktroute. Voor evc-aanbieders zorgt deze splitsing voor kansen en bedreigingen.

We hebben de indruk dat de evc-aanbieders de invoering van de onderwijsroute weinig ter sprake brengen bij de mbo-scholen waarmee zij samenwerken; mogelijk wordt dit veroorzaakt door de bedreigingen die deze nieuwe route voor de evc-aanbieders met zich mee brengt.

1.2 Verzilvering van ervaringscertificaten vindt plaats, maar lijkt af te nemen

Het verzilveren van ervaringscertificaten vindt nog steeds bij een relatief klein aantal mbo-scholen plaats. Scholen lijken terughoudender te zijn in het verzilveren van ervaringscertificaten omdat er momenteel nauwelijks beleid is over de wijze waarop men de onderwijsroute, en dus de erkenning van en vrijstelling voor aangetoonde leer-werkervaring vorm en inhoud wil geven. De evc-aanbieder die we bezocht hebben maakt zich grote zorgen over de ontwikkeling die hij signaleert. De aanbieder heeft de indruk dat, sinds de splitsing naar de onderwijsroute en arbeidsmarktroute, steeds meer (bekostigde) mbo-scholen geen ervaringscertificaten meer in behandeling nemen.

Naast het ontbreken van visie en beleid ervaren scholen ook onzekerheid (en is er onwetendheid) over de manier waarop de kwaliteit geborgd en verzorgd wordt door het Nationaal Kenniscentrum EVC. Door deze aspecten zijn scholen huiverig om certificaten te verzilveren. Overigens heeft de betreffende evc-aanbieder met één roc goede banden: er is bij dat roc een speciaal loket voor mensen

die met een ervaringscertificaat binnenkomen. Dat loket zorgt voor de communicatie met de betreffende opleiding. Het loket bepaalt ook samen met de kandidaat en eventueel de werkgever wat een geschikte route is: een bekostigd traject, een niet-bekostigd derde leerweg traject, etc. Deze ketensamenwerking worden door de evc-aanbieder en het roc zeer gewaardeerd. Beide partijen geven aan dat hier sprake is van opgebouwd vertrouwen, wat de samenwerking prettig maakt.

1.3 Maatwerk leveren is lastig

Een andere reden dat scholen terughoudend zijn in het aanbieden van de onderwijsroute of het verzilveren van ervaringscertificaten is dat scholen moeite hebben met het aanbieden van een maatwerk-traject voor kandidaten die een deel van de kwalificatie nog moeten behalen op grond van vrijstellingen van onderwijs en examinering. Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden tussen individuen en groepen. Voor groepen is het organiseren van maatwerk vaak mogelijk, voor individuen is dit lastiger. Voor bekostigde scholen is het met name lastig als het betreffende roc enkel een bol-variant van de opleiding aanbiedt. Mensen die met leer-werkervaring aankloppen zijn veelal ouder en meer ervaren dan de bol-student waardoor er geen goede aansluiting is. Het plaatsen van een student die binnenkomt met leer-werkervaring in een bol-klas is zelden geslaagd omdat er qua ontwikkeling een te groot verschil zit tussen de (jonge) bol-studenten en een student met leer-werkervaring. Er zijn mooie voorbeelden hoe hier slim op wordt ingespeeld: twee roc's die we bezocht hebben, hebben één of meer opleidingen waarbij continu ingestroomd kan worden. Deelnemers volgen een individuele route en krijgen individuele begeleiding van de docent. Op basis van de samenstelling van de groep bekijkt de docent welke lessen er klassikaal gegeven kunnen worden. Dit vraagt nieuwe/andere vaardigheden van docenten. Mbo-scholen die afstandsonderwijs aanbieden¹ hebben minder moeite het plaatsen van individuen, omdat zij veelal modulair onderwijs aanbieden. Dat maakt het verlenen van vrijstellingen op module-niveau mogelijk. Verder is het onderwijsmodel van afstandsopleiders erop gericht dat individuen in hun eigen tempo een individueel programma volgen. Dit draagt bij aan het bieden van maatwerk.

1.4 Instellingsbeleid nodig, uitvoering is afhankelijk van personen/specifieke opleidingen

In de verschillende gesprekken die we hebben gevoerd komt naar voren dat er bij veel scholen (nog) geen visie en beleid is over de onderwijsroute. Wat betreft het verzilveren van ervaringscertificaten is er beperkte visie en beleid. De reden dat er toch leer- en werkervaring erkend wordt (bijvoorbeeld via het verzilveren van een ervaringscertificaat) is dat er individuen of specifieke opleidingen in organisaties zijn die zich hiervoor inzetten. Het gegeven dat het zo sterk afhangt van individuen of individuele opleidingen maakt de samenwerking tussen de mbo-scholen en evc-aanbieders kwetsbaar.

---

¹ Afstandsonderwijs is een vorm van onderwijs waarbij de studenten niet fysiek aanwezig zijn om onderwezen te worden. In plaats daarvan wordt er ongelijktijdig gecommuniceerd tussen docent en student op tijden die zij zelf kiezen, bijvoorbeeld via e-mail, E-learning of MOOC. Een andere mogelijkheid is dat er via ICT-middelen gelijktijdig wordt gecommuniceerd, bijvoorbeeld door middel van chatten of Skype. Voorbeelden van afstandsopleiders zijn NTI, LOI en NHA. Afstandsopleidingen worden vrijwel altijd aangeboden via 'de derde leerweg'.

Een roc dat we hebben bezocht ontwikkelt momenteel leven-lang-ontwikkelen-beleid voor alle leeftijdsgroepen. Ze willen een maatschappelijke partner zijn in de regio en hebben hiervoor de afdeling 'Strategie en beleid' opgezet om dit beleid te ontwikkelen.

1.5 Obstakels bij de onderwijsroute

Scholen die momenteel bezig zijn met het verkennen van de onderwijsroute ervaren obstakels bij het inrichten daarvan. Bij het bezoek aan de mbo-scholen en evc-aanbieders kwam naar voren dat de invoering van het extern valideren van examens² wordt ervaren als obstakel. Deze ontwikkeling heeft het vertrouwen van scholen aangetast dat zij examinering zelf goed kunnen vormgeven. Dat maakt dat scholen zich geremd voelen in het nemen van initiatief om zelf 'leer-werkervaring' van kandidaten te beoordelen en op basis daarvan vrijstellingen te verlenen.

Daarnaast wordt op het gebied van wet- en regelgeving de urennorm voor begeleide onderwijstijd als obstakel ervaren. Er is daarbij onduidelijkheid onder zowel bol- als bbl-aanbieders over het afwijken van de urennorm voor individuen en groepen.

Verder vraagt het veel van het organiserend vermogen van een organisatie om maatwerk aan te kunnen bieden. Het huidige systeem is veelal niet ingericht op individuen waardoor er problemen zijn rondom roostering, informatievoorziening, instroomcohorten e.d. Het organiseren van maatwerk is een onderwijs logistieke en financiële uitdaging.

1.6 Vooruitblik

Het is goed om te weten dat mbo-scholen aan de slag willen met het erkennen van leer-werkervaring. We zijn in de praktijkvoorbeelden goede bouwstenen tegen gekomen. Mooie ketensamenwerkingen tussen werkgevers, evc-aanbieders en mbo-scholen dienen gekoesterd te worden.

Voor duurzame inbedding van het erkennen van leer-werkervaring in het onderwijssysteem is het van belang dat er serieus gekeken wordt naar de belemmeringen die scholen ervaren.

Ook dienen mbo-scholen visie en beleid te ontwikkelen rondom dit thema, of breder: rondom een leven lang ontwikkelen. Zoals gezegd een onderwijs logistieke en financiële uitdaging met als doel het bieden van flexibel maatwerk aan volwassenen die zichzelf willen of moeten om-, op- of bijscholen.

---

² zie ook <http://www.examineringmbo.nl/thema-s-examinering/externe-validering>